

Josef Chytil

Evropská noc pro netopýry

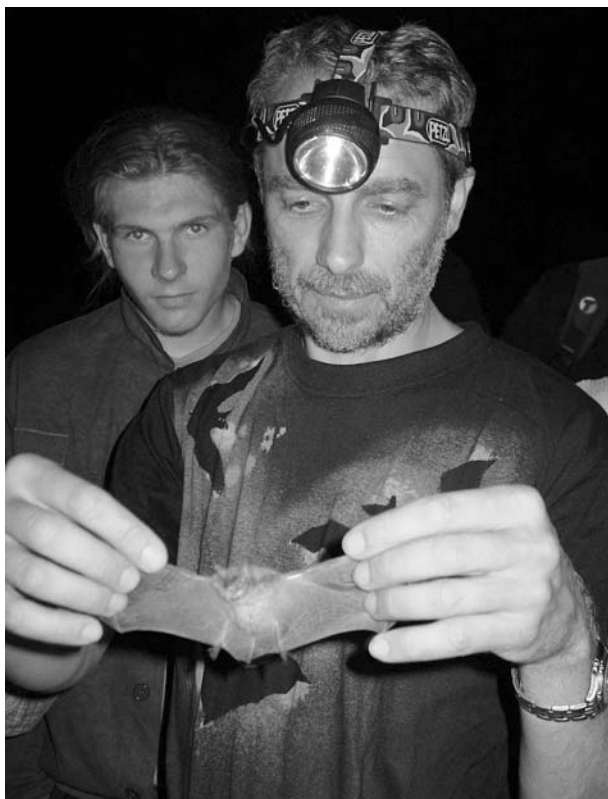
Každý poslední víkend v srpnu se již několik let setkávají na mnoha místech Evropy ochránci přírody, přátelé netopýrů a hlavně veřejnost na tzv. Evropské noci pro netopýry. Tato akce je určena především lidem se zájmem dozvědět se něco nového od zkušených odborníků o těchto tajemných tvorech. Netopýři jsou nejen zajímaví, ale bohužel dnes i ohrožení, proto je osvěta více než potřebná. Česká republika se do této aktivity, která je organizována pod hlavičkou mezinárodní Dohody o ochraně evropských netopýrů (Eurobats), zapojila hned od prvního ročníku v roce 1997.

Od roku 1998 akci pravidelně pořádáme i v Mikulově před vchodem do jeskyně Na Turoldu. Naše občanské sdružení Centrum ekologické výchovy Pálava akci organizuje ve spolupráci se Správou chráněné krajinné oblasti Pálava. Za vstřícnost a technickou pomoc děkujeme i speleologické organizaci Jihomoravský kras, která má pod správou jeskyni Na Turoldu.

Akce probíhá podle osvědčeného scénáře. Před setměním natáhneme před vchodem do jeskyně 3–4 jemné sítě. Na chycených netopýrech potom autor tohoto článku, který je zároveň odborným garantem akce, ukazuje lidem rozdíly mezi jednotlivými druhy, pohlavím, stářím a vysvětluje samozřejmě i způsob života těchto zajímavých tvorečků. Loni i letos jsme mohli na této akci přivítat i profesora Jiřího Gaislera z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně – jednoho z předních světových chiropterologů (znalců netopýrů). Nejenže zodpoví každou otázku, ale nesmírně zajímavým způsobem dokáže poučavě vykládat o životě „létajících myši“, jak říkají netopýrům mnohé národy.

Prof. Gaisler přednáší o netopýrech. Podstatnou část návštěvníků Evropského dne pro netopýry tvoří děti. (foto Dagmar Chytilová)

Netopýr brvitý v rukou autora článku. (foto Dagmar Chytilová)

lovu hmyzu z vodní hladiny. Můžeme objasnit, proč jsou vrápcenci malí vybaveni krátkými, širokými křídly, umožňujícími jim vynikající manévrování mezi větvemi a listy stromů, ze kterých sbírají kořist. A na dřívě chycených a kroužkovaných netopýrech můžeme také vysvětlit význam kroužkování – již se nám např. podařilo chytit netopýra velkého, který byl před více lety kroužkován před Kateřinskou jeskyní v Moravském krasu.

Počty chycených netopýrů

Druh/rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	celkem
netopýr vodní	3	9	11	1	3	3	8	38
netopýr řasnatý		4	13		3	3	7	30
netopýr brvitý	3	3	5	2	5	1	3	22
vrápenec malý	3	6	7	2		2	1	21
netopýr ušatý		8	3		1		1	13
netopýr dlouhouchý	4	4	2				2	12
netopýr velkouchý		2	1		2	2	2	9
netopýr velký		4	1			2	1	8
netopýr večerní		1	1			1	3	6
netopýr vousatý				1	1		1	3
netopýr rezavý						1		1
netopýr černý					1			1
netopýr Brandtův					1			1
celkem	13	41	44	6	16	16	29	165

Počty návštěvníků Evropské noci pro netopýry

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	celkem
počet návštěvníků	50	95	114	178	131	160	178	906

Letos jsme byli opět překvapeni vysokou návštěvností, přišlo téměř 200 lidí. V prvním roce se přišlo podívat 50 lidí, v dalších letech počty stále rostly. Za sedm let, kdy akci pořádáme, se jí zúčastnilo již přes 900 lidí, což je na malý Mikulov úctyhodné číslo. Takovou návštěvnost často nemá ani Praha či Brno! Největší konkurencí nám bývá téměř stotisícový Liberec. Těší nás, že nejméně třetinu návštěvníků u nás tvoří děti.

Lokalita Turolď je pro zmíněnou akci velmi vhodná – v průběhu Evropských nocí zde bylo chyceno 165 netopýrů celkem 13 druhů, což je více než polovina druhů zjištěných na území celé České republiky (Řehák a kol. 2002). Návštěvníkům zde tak můžeme ukázat rozdíly mezi netopýrem ušatým, dlouhouchým i velkouchým, na netopýrovi vodním lze ukázat jeho vlnou, hustě obrvenou tlapku jako výborné přizpůsobení

Ochrana netopýrů a současně ochrana přírody na této lokalitě má však dost smutnou historii. Těžbě vápence zde padla za oběť obrovská jeskyně, nesrovnatelně větší než je ta současná. Byly tak nenávratně zničeny také další případné archeologické a paleontologické nálezy. Na počátku sedmdesátých let minulého století došlo k výrazné devastaci současné jeskyně, která byla v té době volně přístupná. Vandalsky byly ulámány dostupné krápníky, stěny byly zohyzděny nejrůznějšími „malbami“ a významné zimoviště netopýrů

Netopýř brvitý chycený v síti. (foto Dagmar Chytilová)

přestalo kvůli neustálému vyrušování prakticky existovat. Teprve pevné uzavření jeskyně znamenalo přítrž tomuto vandalismu a naštěstí i pomalý návrat zimujících netopýrů. Počet zimujících vrápců malých (tvoří přes 95 % všech zimujících netopýrů) se v posledních letech pohybuje okolo 200–250 jedinců, což je nejvíce za celou dobu sčítání (Chytil, Gaisler 2001, Gaisler, Chytil 2002). Zimoviště netopýrů na Turoldu je také druhou naší nejdéle nepřetržitě sledovanou zoologickou lokalitou, a to od roku 1958 (Čtyroký a kol. 1998, Řehák a kol. 2002).

Evropská noc pro netopýry již také přináší své ovoce – každoročně se na nás obrací několik lidí s tím, že mají doma netopýry, že jim nechtějí ublížit – a zda bychom jim mohli pomoci. Což samozřejmě rádi činíme.

Literatura:

- Čtyroký P., Danihelka J., Chytil J., Stuchlík S., Vidlák S. 1998: Přírodní rezervace Turol. ARC Mikulov, Brno, 24 str.
- Chytil J., Gaisler J. 2001: Netopýři zimující v jeskyni Na Turoldu u Mikulova. *Vespertilio* 5: s. 147–148.
- Gaisler J., Chytil J. 2002: Mark-recapture results and changes in bat abundance at the cave of Na Turoldu, Czech Republic. *Folia Zool.*, 51(1): s. 1–10.
- Řehák Z., Gaisler J., Chytil J. (eds.) 2002: Vertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO. *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masarykianae Brunensis, Biologia*, 106 (2002): s. 1–162.